

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. gruodžio 12 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė politika – Direktyva 79/7/EEB – Vienodas požiūris į moteris ir vyrus socialinės apsaugos srityje – 4 straipsnio 1 ir 2 dalys – 7 straipsnio 1 dalis – Išmokų apskaičiavimas – Direktyva 2006/54/EB – Vienodas požiūris į moteris ir vyrus užimtumo ir profesinės veiklos srityje – Nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta teisė į pensijos priedą moterims, kurios turi bent du biologinius arba įvaikintus vaikus ir gauna įmokomis grįstą nuolatinio nedarbingumo pensiją – Šios teisės nesuteikimas vyrams, kurių padėtis yra tokia pati – Panaši padėtis – Tiesioginė diskriminacija dėl lyties – Nukrypti leidžiančios nuostatos – Nebuvimas“

Byloje C-450/18

dėl *Juzgado de lo Social n. 3 de Gerona* (Cheronos darbo bylų teismas Nr. 3, Ispanija) 2018 m. birželio 21 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. liepos 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

WA

prieš

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, teisėjai M. Safjan (pranešėjas), L. Bay Larsen ir C. Toader,

generalinis advokatas M. Bobek,

posėdžio sekretorė L. Carrasco Marco, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. birželio 13 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- WA, atstovaujamo advokato F. Casas Corominas,
- *Instituto Nacional de la Seguridad Social* (INSS), atstovaujamo iš pradžių A.R. Trillo García, L. Martínez-Sicluna Sepúlveda ir P. García Perea, vėliau – *letrados* L. Martínez-Sicluna Sepúlveda ir P. García Perea,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos L. Aguilera Ruiz,

* Proceso kalba: ispanų.

– Europos Komisijos, atstovaujamos iš pradžių N. Ruiz García, C. Valero ir I. Galindo Martín, vėliau – N. Ruiz García ir C. Valero,

susipažinęs su 2019 m. rugsėjo 10 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 157 straipsnio ir 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (OL L 204, 2006, p. 23) išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant dviejų vaikų tėvo WA ir *Instituto Nacional de la Seguridad Social* (INSS) (Nacionalinis socialinės draudimo institutas, Ispanija) ginčą dėl atsisakymo skirti jam pensijos priedą, kurį gauna moterys, turinčios bent du biologinius ar įvaikintus vaikus.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 79/7/EEB

- 3 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje (OL L 6, 1979, p. 24; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 215) antroje ir trečioje konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„kadangi vienodo požiūrio principas socialinės apsaugos srityje visų pirma turėtų būti įgyvendintas įstatymų nustatytoje sistemoje, kurios numato apsaugą ligos, invalidumo, senatvės, nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų ir nedarbo atvejais, taip pat socialinės paramos sistemoje tiek, kiek ši papildo arba pakeičia pirmiau nurodytas sistemas;

kadangi vienodo požiūrio principo įgyvendinimas socialinės apsaugos srityje nepažeidžia su moterų apsauga dėl motinystės susijusių nuostatų; kadangi šiuo klausimu valstybės narės gali priimti specialias nuostatas dėl moterų, kurios pašalintų nevienodą požiūrį.“

- 4 Tos direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„Šios direktyvos tikslas yra nuosekliai įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą socialinio aprūpinimo srityje ir kitose socialinės apsaugos srityse, nurodytose 3 straipsnyje. Šis principas toliau vadinamas „vienodo požiūrio principu“.“

- 5 Minėtos direktyvos 2 straipsnyje numatyta:

„Ši direktyva taikoma dirbantiems asmenims, įskaitant savarankiškai dirbančius asmenis, pagal darbo sutartį ir savarankiškai dirbančius asmenis, kurių veiklą nutraukia liga, nelaimingas atsitikimas arba priverstinis nedarbas, ir darbo ieškantiems asmenims, taip pat pagal darbo sutartį ir savarankiškai dirbantiems asmenims, išėjusiems į pensiją arba netekusiems darbingumo.“

6 Tos pačios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva taikoma:

a) įstatymų nustatytioms socialinės apsaugos sistemoms, kurios numato apsaugą šiais atvejais:

- ligos,
- invalidumo,
- senatvės,
- nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų,
- nedarbo;

<...>“

7 Direktyvos 79/7 4 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Vienodo požiūrio principas reiškia, kad negali būti jokios lyčių diskriminacijos, tiesioginės arba netiesioginės, ypač dėl santuokinės arba šeim[inės] padėties ir ypač susijusios su:

- socialinės apsaugos sistemų taikymo apimtimi ir galimybių naudotis jomis sąlygomis,
- įsipareigojimu mokėti įmokas ir įmokų dydžio apskaičiavimu,
- išmokų apskaičiavimu, įskaitant išmokų padidinimą sutuoktiniams ir išlaikomiems asmenims, taip pat sąlygomis, kurios reguliuoja teisės į išmokas trukmę ir išlaikymą.

2. Vienodo požiūrio principas [neturi poveikio] su moterų apsauga dėl motinystės susijusių nuostatų [susijusioms nuostatoms].“

8 Šios direktyvos 7 straipsnyje nustatyta:

„1. Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės netaikyti jos nuostatų šiais atvejais:

<...>

b) nustatant lengvatas, susijusias su senatvės pensijų sistemomis, kurios taikomos vaikus užauginusiems asmenims, įgyjant teisę į išmokas nutraukus darbą ryšium su vaikų auginimu;

<...>

2. Valstybės narės reguliariai tikrina 1 dalyje nurodytas išimtis, kad, atsižvelgdamos į socialinę raidą konkrečiu klausimu, nuspręstų, ar yra pakankamai pagrindo toliau taikyti atitinkamas išlygas.“

Direktyva 2006/54

9 Direktyva 2006/54 panaikino 1976 m. vasario 9 d. Tarybos direktyvą 76/207/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, pareigų paaugstinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu (OL L 39, 1976, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 187), iš dalies pakeistą 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/73/EB (OL L 269, 2002, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 255).

10 Direktyvos 2006/54 13 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Teisingumo Teismo 1990 m. gegužės 17 d. [S]prendime [*Barber* (C-262/88, EU:C:1990:209)] pripažinta, kad visos profesinės pensijos formos yra užmokesčio elementas, kaip apibrėžta [EB] 141 straipsnyje.“

11 Tos direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„Šios direktyvos tikslas – užtikrinti, kad būtų įgyvendinamas moterų ir vyrų lygių galimybių bei vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas užimtumo ir profesinės veiklos srityje.

Šiuo tikslu į ją yra įtraukiamos nuostatos, skirtos vienodo požiūrio principui įgyvendinti šiose srityse:

<...>

b) darbo sąlygų, įskaitant užmokestį;

c) profesinių socialinės apsaugos sistemų.

<...>“

12 Minėtos direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamos tokios sąvokos:

<...>

f) „profesinės socialinės apsaugos sistemos“ – tai sistemos, kurioms nėra taikoma Direktyva [79/7] ir kurių paskirtis – pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantiems asmenims, dirbantiems įmonėje ar įmonių grupėje, ekonominės veiklos srityje arba profesinės veiklos sektoriuje ar sektorių grupėje, mokėti išmokas, papildančias arba pakeičiančias įstatymų nustatytoje socialinės apsaugos sistemoje numatytas išmokas, nepriklausomai nuo to, ar dalyvavimas tokiose sistemose yra privalomas ar ne.“

Ispanijos teisė

- 13 2015 m. spalio 30 d. *Ley General de la Seguridad Social* (Bendrasis socialinės apsaugos įstatymas) konsoliduotos redakcijos, patvirtintos 2015 m. spalio 30 d. *Real Decreto Legislativo 8/2015* (Karaliaus įstatyminis dekretas Nr. 8/2015) (BOE, Nr. 261, 2015 m. spalio 31 d., p. 103291; toliau – LGSS), 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Ispanijoje gyvenantys Ispanijos piliečiai ir joje teisėtai gyvenantys ar jos teritorijoje esantys užsieniečiai, nepaisant jų lyties, civilinės būklės ar profesijos, priskiriami prie socialinės apsaugos sistemos, kiek tai susiję su įmokomis grįstomis išmokomis, su sąlyga, kad abiem atvejais jie vykdo veiklą nacionalinėje teritorijoje ir patenka į vieną iš šių kategorijų:

- a) darbuotojai, teikiantys savo paslaugas kitam asmeniui *Estatuto de los Trabajadores* (Darbuotojų statusas) 1 straipsnio 1 dalyje numatytais sąlygomis įvairiuose ekonominės veiklos šakose, arba jiems prilyginami darbuotojai, nesvarbu, ar jie laikinieji, sezoniniai, nuolatiniai, netgi „fijos discontinuos“, taip pat įskaitant nuotoliniu būdu dirbančius darbuotojus, ir bet kuriuo atveju, neatsižvelgiant į darbuotojo profesinę kategoriją, jo gaunamo darbo užmokesčio formą ir dydį ar bendrą jo darbo santykių pobūdį;
 - b) vyresni kaip 18 metų savarankiškai dirbantys asmenys, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra individualių ar šeimos įmonių savininkai, kurie atitinka visas šiame įstatyme ar jam įgyvendinti priimtuose teisės aktuose aiškiai nustatytas sąlygas;
 - c) darbuotojai priklausantys darbuotojų kooperatyvams;
 - d) studentai;
 - e) valstybės tarnautojai – civiliai ir kariai.“
- 14 LGSS 60 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Dėl demografinio įnašo į socialinę apsaugą moterims, turinčioms biologinių ar įvaikintų vaikų ir pagal bet kurią socialinės apsaugos sistemą gaunančioms įmokomis grindžiamą senatvės, našlystės arba nuolatinio nedarbingumo pensiją, skiriamas pensijos priedas.

Šį priedą, kuris teisiškai visais atvejais laikomas įmokomis grindžiama valstybės pensija, sudaro suma, gaunama minėtų pensijų pradiniam dydžiui pritaikius nustatytą procentinę dalį, grindžiamą vaikų skaičiumi pagal toliau nurodytą skalę:

- a) turint 2 vaikus: 5 %.
- b) turint 3 vaikus: 10 %.
- c) turint 4 ar daugiau vaikų: 15 %.

Nustatant teisę į pensijos priedą ir jo dydį atsižvelgiama tik į tuos vaikus, kurie gimė arba buvo įvaikinti prieš įvykstant įvykiui, dėl kurio skiriama atitinkama pensija.“

- 15 LGSS 196 straipsnio 3 dalyje numatyta:

„Finansinės išmokos, atitinkančios visišką nuolatinį nedarbingumą yra iki gyvos galvos mokama pensija.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 16 2017 m. sausio 25 d. sprendimu INSS skyrė WA visiško nuolatinio nedarbingumo pensiją, kuri lygi 100 % apskaičiavimo bazės (toliau – 2017 m. sausio 25 d. sprendimas). Ši pensija buvo 1 603,43 EUR per mėnesį; kartu buvo numatyta ir teisė į perskaičiavimus.
- 17 WA dėl šio sprendimo pateikė išankstinį administracinį skundą ir nurodė, kad, remiantis LGSS 60 straipsnio 1 dalimi, jis, būdamas dviejų dukterų tėvas, turėjo teisę gauti šioje nuostatoje numatytą pensijos priedą (toliau – aptariamas pensijos priedas), lygų 5 % pradinės jo pensijos sumos, tomis pačiomis sąlygomis kaip ir moterys, kurios yra dviejų vaikų motinos ir kurios gauna įmokomis grįstas nuolatinio nedarbingumo išmokas pagal Ispanijos socialinės apsaugos sistemą.
- 18 2017 m. birželio 9 d. sprendimu INSS atmetė ieškovo išankstinį administracinį skundą ir savo 2017 m. sausio 25 d. sprendimo nepakeitė. Šiuo klausimu INSS nurodė, kad nagrinėjamas pensijos priedas skiriamas tik moterims, gaunančioms įmokomis grįstą Ispanijos socialinio draudimo pensiją, kurios turi bent du vaikus už jų demografinį įnašą į socialinę apsaugą.
- 19 Per tą laiką 2017 m. gegužės 23 d. WA pareiškė ieškinį *Juzgado de lo Social no 3 de Gerona* (Cheronos darbo bylų teismas Nr. 3, Ispanija) dėl 2017 m. sausio 25 d. sprendimo ir prašė pripažinti jo teisę gauti aptariamą pensijos priedą.
- 20 2018 m. gegužės 18 d. *Juzgado de lo Social no 3 de Gerona* (Cheronos darbo bylų teismas Nr. 3) buvo pranešta, kad 2017 m. gruodžio 9 d. WA mirė. DC, jo žmona, perėmė jo reikalavimus kaip ieškovė pagrindinėje byloje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad dėl šios priežasties galimas aptariamo pensijos priedo mokėjimas turėtų būti vykdomas iki WA mirties.
- 21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal LGSS 60 straipsnio 1 dalį teisė į aptariamą pensijos priedą suteikiama moterims, kurios turi bent du biologinius arba įvaikintus vaikus dėl jų demografinio įnašo į socialinę apsaugą, nors vyrams, kurių padėtis yra tokia pati, tokios teisės nesuteikiama. Šis teismas abejoja dėl tokios nuostatos atitikties Sąjungos teisei.
- 22 Iš tiesų LGSS 60 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta „demografinio įnašo į socialinę apsaugą“ sąvoka gali būti taikoma tiek moterims, tiek vyrams, atsižvelgiant į tai, kad reprodukcija ir atsakomybė už vaikų priežiūrą, maitinimą ir ugdymą, taip pat už jiems skiriamą dėmesį tenka kiekvienam asmeniui, turinčiam tėvų (t. y. motinos ar tėvo) statusą. Todėl darbo nutraukimas dėl gimimo, įvaikinimo ar vaikų priežiūros gali vienodai neigiamai paveikti ir moteris, ir vyrus, neatsižvelgiant į jų demografinį įnašą į socialinę apsaugą. Šiuo aspektu LGSS 60 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas nepateisinamas nevienodas požiūris, t. y. palankiau vertinamos moterys, ir mažiau palankiai – vyrai, kurių padėtis tapati.
- 23 Vis dėlto, kalbant apie reprodukciją, žinoma, profesinėje ir asmeninėje srityje moterims tenka aukoti daug daugiau nei vyrams. Iš tiesų, jos susiduria su nėštumo laikotarpiu ir gimdymu, lemiančiais akivaizdžius biologinius ir fiziologinius padarinius ir sukeliančiais ne tik fizines, bet ir su darbu bei teisėtais profesiniais lūkesčiais dėl pareigų paaukštinimo susijusias pasekmes. Biologiniu požiūriu LGSS 60 straipsnio 1 dalies nuostatos gali būti pateisinamos tiek, kiek jomis siekiama apsaugoti moterį nuo nėštumo ir motinystės sukeliamų pasekmių.
- 24 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Social no 3 de Gerona* (Cheronos darbo bylų teismas Nr. 3) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar nacionalinės teisės norma (konkrečiai – [LGSS] 60 straipsnio 1 dalis), pagal kurią teisė į pensijos priedą už demografinį įnašą į socialinę apsaugą suteikiama biologinių ar įvaikintų vaikų turinčioms moterims, pagal bet kurią socialinės apsaugos sistemos režimą gaunančioms įmokomis grindžiamą senatvės, našlystės arba nuolatinio nedarbingumo pensiją, tačiau nesuteikiama tokioje pat padėtyje

esantiems vyrams, pažeidžia bet kokią diskriminaciją dėl lyties draudžiantį vienodo požiūrio principą, įtvirtintą [SESV] 157 straipsnyje ir [Direktyvoje 76/207], iš dalies pakeistoje [Direktyva 2002/73], išdėstyta nauja redakcija [Direktyvoje 2006/54]?”

Dėl prejudicinio klausimo

Pirminės pastabos

- 25 Pagal nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrą, įtvirtintą SESV 267 straipsnyje, Teisingumo Teismas nacionaliniam teismui turi pateikti naudingą atsakymą, kuris jam leistų išspręsti jo nagrinėjamą bylą. Tokiu atveju Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus. Iš tiesų Teisingumo Teismui pavesta aiškinti visas Sąjungos teisės nuostatas, kurių reikia nacionaliniams teismams, kad jie išspręstų nagrinėjamas bylas, net jei šios nuostatos nėra aiškiai nurodytos šių teismų Teisingumo Teismui pateiktuose klausimuose (2008 m. birželio 26 d. Sprendimo *Wiedemann ir Funk*, C-329/06 ir C-343/06, EU:C:2008:366, 45 punktas ir 2019 m. gegužės 8 d. Sprendimo *PI*, C-230/18, EU:C:2019:383, 42 punktas).
- 26 Taigi, net jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausime dėl išaiškinimo formaliai nurodė tik SESV 157 straipsnio ir Direktyvos 2006/54 nuostatas, ši aplinkybė netrukdo Teisingumo Teismui pateikti jam visapusiško Sąjungos teisės išaiškinimo, kuris galėtų būti naudingas sprendimui jo nagrinėjamoje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai, ar šis teismas apie tai užsiminė savo pateiktame klausime. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas turi iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos, ypač iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrinkti aiškintinus Sąjungos teisės klausimus, atsižvelgdamas į ginčo dalyką (šiuo klausimu žr. 2010 m. sausio 12 d. Sprendimo *Wolf*, C-229/08, EU:C:2010:3, 32 punktą ir 2019 m. gegužės 8 d. Sprendimo *PI*, C-230/18, EU:C:2019:383, 43 punktą).
- 27 Šiuo atveju, WA, dviejų vaikų tėvas, remdamasis LGSS 60 straipsnio 1 dalimi, paprašė skirti aptariamą pensijos priedą, kuris būtų pridedamas prie jo įmokomis grindžiamos nuolatinio nedarbingumo pensijos.
- 28 Šiuo klausimu reikia priminti, kad „užmokesčio“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal SESV 157 straipsnio 2 dalį, apima pensijas, kurios mokamos dėl darbuotojo ir darbdavio darbo santykių, išskyrus pensijas, mokamas pagal teisės aktuose įtvirtintą sistemą, kuri finansuojama iš darbuotojų, darbdavių lėšų, o kartais ir viešosios valdžios institucijų lėšų ne dėl darbo santykių, o dėl socialinės politikos prižasčių. Taigi prie šios sąvokos negalima priskirti socialinės apsaugos sistemų ar išmokų, kaip antai senatvės pensijų, kurios tiesiogiai reglamentuojamos įstatymu, išskyrus visus susitarimus įmonėje arba suinteresuotųjų asmenų profesinėse organizacijose, kurie privalomai taikomi bendroms darbuotojų kategorijoms (žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Elbal Moreno*, C-385/11, EU:C:2012:746, 20 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 29 Įmokomis grįsta nuolatinio nedarbingumo pensija, kaip antai gautą WA, pagal kurią apskaičiuojamas aptariamasis pensijos priedas, yra pensija, susijusi ne su darbo santykiais tarp darbuotojų ir darbdavio, o veikiau su socialinės politikos prižastimis, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo pirmesniame punkte nurodytą jurisprudenciją.
- 30 Be to, LGSS 60 straipsnio 1 dalyje patikslinama, kad aptariamasis pensijos priedas teisiškai visais atvejais laikomas įmokomis grindžiama valstybės pensija.
- 31 Žinoma, su socialine politika, valstybės organizavimu, etika ar net biudžetu susijusiems motyvams, kurie darė ar galėjo daryti poveikį nacionaliniam įstatymų leidėjui nustatant sistemą, negali būti teikiama pirmenybė, jei pensija skiriama tik tam tikrai darbuotojų kategorijai, jeigu ji tiesiogiai

priklauso nuo išdirbtų laikotarpių, o jos dydis apskaičiuojamas remiantis paskutiniu darbo užmokesčiu (1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Beune*, C-7/93, EU:C:1994:350, 45 punktą; 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Elbal Moreno*, C-385/11, EU:C:2012:746, 23 punktą).

- 32 Šiuo klausimu, kaip teigia INSS, atrodo, kad pirmoji iš šių trijų sąlygų nėra įvykdyta, nes Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje nėra jokių nuorodų, kad įmokomis grįsta nuolatinio nedarbingumo pensija, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, yra suinteresuoti tik tam tikros kategorijos darbuotojai.
- 33 Taigi tokia įmokomis grįsta nuolatinio nedarbingumo pensija nepatenka į „užmokesčio“ sąvoką, kaip tai suprantama pagal SESV 157 straipsnio 1 ir 2 dalis ir pagal Direktyvą 2006/54 (šiuo klausimu žr. 1996 m. vasario 13 d. Sprendimo *Gillespie ir kt.*, C-342/93, EU:C:1996:46, 14 punktą; 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Elbal Moreno*, C-385/11, EU:C:2012:746, 25 punktą ir 2016 m. liepos 14 d. Sprendimo *Ornano*, C-335/15, EU:C:2016:564, 38 punktą).
- 34 Be to, iš Direktyvos 2006/54 1 straipsnio antros pastraipos c punkto, siejamo su šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies f punktu, matyti, kad minėta direktyva netaikoma teisės aktų nustatytoms sistemoms, kurioms taikoma Direktyva 79/7.
- 35 Vis dėlto aptariamam pensijos priedui taikoma pastaroji direktyva, nes jis yra teisinės apsaugos nuo vienos iš Direktyvos 79/7 3 straipsnio 1 dalyje išvardytų rizikos rūšių, t. y. negalios, sistemos dalis ir tiesiogiai ir realiai susijęs su apsauga nuo tokios rizikos (šiuo klausimu žr. 1999 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Taylor*, C-382/98, EU:C:1999:623, 14 punktą ir 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Elbal Moreno*, C-385/11, EU:C:2012:746, 26 punktą).
- 36 Iš tiesų šiuo pensijos priedu siekiama apsaugoti moteris, turinčias bent du biologinius ar įvaikintus vaikus ir gaunančias nedarbingumo pensiją, užtikrinant, kad jos turėtų pakankamai lėšų, be kita ko, savo poreikiams tenkinti.
- 37 Šiomis aplinkybėmis pateiktą klausimą reikia suprasti taip, kad juo iš esmės siekiama sužinoti, ar Direktyva 79/7 turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės aktus, kurie dėl moterų demografinio įnašo į socialinę apsaugą numato teisę į pensijos priedą toms, kurios turi bent du biologinius ar įvaikintus vaikus ir gauna įmokomis grįstas nuolatinio nedarbingumo pensijas pagal nacionalinės socialinės apsaugos sistemos režimą, kai vyrai, kurių padėtis yra tokia pati, neturi teisės į tokį pensijos priedą.

Dėl esmės

- 38 Pagal Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalies trečią įtrauką vienodo požiūrio principas reiškia, kad nėra jokios diskriminacijos dėl lyties, tiesioginės arba netiesioginės, be kita ko, dėl santuokinės arba šeiminės padėties, kiek tai susiję su išmokų apskaičiavimu.
- 39 Pagrindinė byla susijusi su vyro, turinčio du vaikus, kuris prašė skirti aptariamą pensijos priedą, nuolatinio nedarbingumo pensijos bendro dydžio apskaičiavimu.
- 40 Pagal LGSS 60 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į moterų demografinį įnašą į socialinę apsaugą, aptariamą pensijos priedas joms skiriamas, kai jos turi bent du biologinius ar įvaikintus vaikus ir gauna įmokomis grįstas nuolatinio nedarbingumo pensija pagal socialinės apsaugos sistemos režimą. Tačiau vyrai, esantys tokioje pačioje padėtyje, šio pensijos priedo negauna.
- 41 Taigi atrodo, kad šiais nacionalinės teisės aktais taikomos mažiau palankios sąlygos vyrams, turintiems bent du biologinius ar įvaikintus vaikus. Toks mažiau palankus vertinimas dėl lyties gali būti laikomas tiesiogine diskriminacija, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalį.

- 42 Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją diskriminacija yra skirtingų taisyklių taikymas panašioms situacijoms arba tos pačios taisyklės taikymas skirtingoms situacijoms (1996 m. vasario 13 d. Sprendimo *Gillespie ir kt.*, C-342/93, EU:C:1996:46, 16 punktą ir 2019 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Praxair MRC*, C-486/18, EU:C:2019:379, 73 punktą).
- 43 Taigi reikia patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose įtvirtintas skirtingas požiūris į vyrus ir moteris susijęs su asmenų, kurių padėtis panaši, kategorijomis.
- 44 Šiuo klausimu reikia priminti, kad reikalavimas, jog situacijos turi būti panašios, reiškia ne tai, kad situacijos turi būti identiškios, o tik tai, kad jos būtų panašios (2018 m. birželio 26 d. Sprendimo *MB (Lyties pakeitimas ir senatvės pensija)*, C-451/16, EU:C:2018:492, 41 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 45 Situacijų panašumas turi būti vertinamas ne bendrai ir abstrakčiai, o tiksliai ir konkrečiai, atsižvelgiant į visas joms būdingas aplinkybes ir, be kita ko, nacionalinės teisės akto, kuriuo įtvirtintas nagrinėjamas diferencijavimas, dalyką ir tikslą, taip pat prireikus sritis, su kuria šis nacionalinės teisės aktas susijęs, principus ir tikslus (2018 m. birželio 26 d. Sprendimo *MB (Lyties pakeitimas ir senatvės pensija)*, C-451/16, EU:C:2018:492, 42 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 46 Dėl LGSS 60 straipsnio 1 dalimi siekiamo tikslo, t. y. atlyginti už moterų demografinį įnašą į socialinę apsaugą, reikia konstatuoti, kad vyrų įnašas į demografiją yra tiek pat būtinas, kiek moterų.
- 47 Taigi vien demografinio įnašo į socialinę apsaugą motyvas negali pateisinti to, kad, skiriant aptariamą pensijos priedą, vyrai ir moterys nėra panašioje situacijoje.
- 48 Vis dėlto atsakydama į Teisingumo Teismo raštu pateiktą klausimą Ispanijos vyriausybė pabrėžė, kad šiuo pensijos priedo tikslas nėra tik atlyginti bent du vaikus turinčioms moterims už jų demografinį įnašą į socialinę apsaugą. Šis priedas taip pat buvo sumanytas kaip priemonė, kuria siekiama sumažinti vyrų ir moterų pensijų dydžių skirtumą dėl profesinės karjeros skirtumų. Taigi jo tikslas – užtikrinti adekvačių pensijų mokėjimą moterims, kurių galimybė mokėti įmokas ir atitinkamai pensijos dydis sumažėjo, kai jų profesinė karjera buvo pertraukta ar sutrumpėjo dėl to, kad jos turi bent du vaikus.
- 49 Be to, INSS savo rašytinėse pastabose tvirtina, kad aptariamą pensijos priedą pateisinamas socialinės politikos motyvais. Šiuo tikslu INSS pateikia daugybę statistinių duomenų, iš kurių matyti vyrų ir moterų pensijų dydžių skirtumas, taip pat, viena vertus, neturinčių vaikų moterų pensijos dydis, ir, kita vertus, tų, kurios turi bent du vaikus.
- 50 Dėl tikslo sumažinti moterų ir vyrų pensijų dydžių skirtumą, skiriant aptariamą pensijos priedą, pažymėtina, kad pagal LGSS 60 straipsnio 1 dalį bent jau iš dalies siekiama apsaugoti moteris, kaip vieną iš tėvų.
- 51 Taigi, viena vertus, tai statusas, kurį gali turėti tiek vyrai, tiek moterys, ir, kita vertus, tėvo ir motinos padėtis vaiko auginimo klausimu gali būti panaši (šiuo klausimu žr. 2001 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Griesmar*, C-366/99, EU:C:2001:648, 56 punktą ir 2009 m. kovo 26 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-559/07, nepaskelbtas Rink., EU:C:2009:198, 69 punktą).
- 52 Konkrečiai aplinkybė, kad dėl vaikų auginimo moterys dažniau patiria nepalankias profesines pasekmes, nes paprastai būtent jos dažniausiai tuo užsiima, nereiškia, kad jų padėtis nėra panaši į vyro, kuris augino savo vaikus ir dėl to patyrė tokias pačias neigiamas pasekmes karjerai (šiuo klausimu žr. 2001 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Griesmar*, C-366/99, EU:C:2001:648, 56 punktą).

- 53 Tokiomis aplinkybėmis, kaip savo išvados 66 punkte pažymėjo generalinis advokatas, statistinių duomenų apie struktūrinius moterų ir vyrų pensijų dydžių skirtumus buvimo nepakanka, kad būtų galima padaryti išvadą, kad, atsižvelgiant į aptariamą pensijos priedą, moterų ir vyrų, kaip vaiko tėvų, padėtis nėra panaši.
- 54 Vis dėlto pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją nukrypti nuo Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto bet kokios tiesioginės diskriminacijos dėl lyties draudimo įmanoma tik šios direktyvos nuostatose išsamiai išvardytais atvejais (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *X*, C-318/13, EU:C:2014:2133, 34 ir 35 punktus; taip pat 2018 m. birželio 26 d. Sprendimo *MB (Lyties pakeitimas ir senatvės pensija)*, C-451/16, EU:C:2018:492, 50 punktą).
- 55 Dėl šių nukrypimo nuo draudimo motyvų reikia pažymėti, pirma, kad pagal Direktyvos 79/7 4 straipsnio 2 dalį vienodo požiūrio principas neturi poveikio su moterų apsauga dėl motinystės susijusioms nuostatomis.
- 56 Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad, suteikiant valstybėms narėms teisę palikti galioti arba nustatyti naujas nuostatas, skirtas šiai apsaugai užtikrinti, Direktyvos 79/7 2 straipsnio 2 dalimi, atsižvelgiant į vienodo požiūrio į abi lytis principą, pripažįstamas, pirma, biologinės moters būklės apsaugos per nėštumą ir po jo ir, antra, moters ir jos vaiko ypatingo ryšio po gimdymo apsaugos, teisėtumas (šiuo klausimu, kiek tai susiję su Direktyva 76/207, žr. 1984 m. liepos 12 d. Sprendimo *Hofmann*, 184/83, EU:C:1984:273, 25 punktą ir 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Betriu Montull*, C-5/12, EU:C:2013:571, 62 punktą).
- 57 Vis dėlto nagrinėjamu atveju LGSS 60 straipsnio 1 dalyje nėra nieko, kas rodytų, kad yra ryšys tarp aptariamo pensijos priedo suteikimo ir pasinaudojimo motinystės atostogomis arba neigiamų pasekmių karjerai, kurias patiria moteris dėl to, kad tam tikrą laikotarpį po gimdymo nedirba.
- 58 Konkrečiai kalbant, šis priedas skirtas vaikams įvaikintiems moterims, o tai rodo, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas neketino apriboti LGSS 60 straipsnio 1 dalies taikymo srities tik apsauga, susijusia su neseniai pagimdžiusių moterų biologine būkle.
- 59 Be to, kaip savo išvados 54 punkte pažymėjo generalinis advokatas, pagal šią nuostatą nereikalaujama, kad moterys iš tiesų nustotų dirbti tuo metu, kai atsiranda vaikų, taigi nėra nustatyta sąlyga dėl pasinaudojimo motinystės atostogomis. Taip yra, be kita ko, tuo atveju, kai moteris pagimdo prieš patekdama į darbo rinką.
- 60 Taigi reikia konstatuoti, kad toks priedas, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, nepatenka į Direktyvos 79/7 4 straipsnio 2 dalyje numatytos diskriminacijos draudimo išimties taikymo sritį.
- 61 Antra, pagal Direktyvos 79/7 7 straipsnio 1 dalies b punktą ši direktyva netrukdo valstybėms narėms netaikyti jos nuostatų lengvatoms, susijusioms su senatvės pensijų sistemomis, taikomoms vaikams augintiems asmenims, ir teisių į išmokas nutraukus darbą dėl vaikų auginimo įgijimui.
- 62 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad bet kuriuo atveju LGSS 60 straipsnio 1 dalyje aptariamo pensijos priedo skyrimui nustatyta sąlyga yra ne vaikų auginimas ar darbo pertraukimo laikotarpis, susijusių su vaikų auginimu, buvimas, o tik tai, kad moterys, priedo gavėjos, turėtų bent du biologinius ar įvaikintus vaikus ir gautų įmokomis grindžiamą senatvės, našlystės arba nuolatinio nedarbingumo pensiją pagal socialinės apsaugos sistemos režimą.
- 63 Todėl Direktyvos 79/7 7 straipsnio 1 dalies b punktas netaikomas tokiai išmokai, kaip aptariamasis pensijos priedas.

- 64 Galiausiai reikia pridurti, kad pagal SESV 157 straipsnio 4 dalį, siekiant užtikrinti visišką moterų ir vyrų lygybę per visą darbingą amžių, vienodo požiūrio principas nekliudo valstybėms narėms ir toliau laikytis arba imtis priemonių, numatančių konkrečias lengvatas, skirtas padėti nepakankamai atstovaujamai lyčiai verstis profesine veikla arba išvengti nepalankių profesinės veiklos sąlygų ar jas kompensuoti.
- 65 Vis dėlto ši nuostata nėra taikytina nacionalinės teisės nuostatai, kaip antai LGSS 60 straipsnio 1 daliai, nes aptariamam pensijos priedu moterims tik suteikiamas priedas pensijos skyrimo momentu, be kita ko, nuolatinio nedarbingumo atveju, ir juo neišsprendžiamos problemos, su kuriomis jos gali susidurti per savo profesinę karjerą, taip pat nepanašu, kad juo gali būti kompensuojamos neigiamos pasekmės karjerai, su kuriomis susiduria moterys, ar joms padedama per profesinę karjerą, taip konkrečiai užtikrinant visišką vyrų ir moterų lygybę profesiniame gyvenime (šiuo klausimu žr. 2001 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Griesmar*, C-366/99, EU:C:2001:648, 65 punktą ir 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Leone*, C-173/13, EU:C:2014:2090, 101 punktą).
- 66 Taigi konstatuotina, kad nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, įtvirtina tiesioginę diskriminaciją dėl lyties, todėl yra draudžiami pagal Direktyvą 79/7.
- 67 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Direktyva 79/7 turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, kurie numato teisę į pensijos priedą moterims, turinčioms bent du biologinius ar įvaikintus vaikus ir gaunančioms įmokomis grįstas nuolatinio nedarbingumo pensijas pagal nacionalinės socialinės apsaugos sistemos režimą, kai vyrai, kurių padėtis yra tokia pati, neturi teisės į tokį pensijos priedą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 68 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyva 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, kurie numato teisę į pensijos priedą moterims, turinčioms bent du biologinius ar įvaikintus vaikus ir gaunančioms įmokomis grįstas nuolatinio nedarbingumo pensijas pagal nacionalinės socialinės apsaugos sistemos režimą, kai vyrai, kurių padėtis yra tokia pati, neturi teisės į tokį pensijos priedą.

Parašai.